

Aansluiting van voortgezet naar hoger onderwijs

In Twente werken studenten van verschillende kennisinstellingen uit de regio samen: met elkaar, maar ook met bedrijven, gemeenten en andere lokale partners. De ambitie is om voorloper te zijn in het bedenken van creatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken.

ChallengeLAB brengt Twents talent samen

Vernieuwende kijk op lokale kwesties

Eric Wolkotte

ChallengeLAB Twente

H

et samenwerkingsverband ChallengeLAB Twente brengt studenten en steden in Twente bij elkaar. Onder het motto 'de stad als rijke leeromgeving' werken studenten van verschillende onderwijsinstellingen samen aan maatschappelijke vraagstukken.

Op deze manier stimuleren we ondernemend burgerschap bij studenten, prikkelen we gemeenten en hun partners met de nieuwe, frisse inzichten van de burgers van de toekomst en verrijken we het onderwijs en onderzoek van de lokale kennisinstellingen.

Met vraagstukken op het gebied van circulariteit en duurzaamheid dagen we studenten van de Universiteit Twente, het ROC van Twente, Saxion Hogeschool en AKI ArtEZ uit om over de grenzen van hun instellingen heen samen te werken aan vernieuwende oplossingsrichtingen. Ze werken en leren daarbij op basis van *challenge-based learning* samen in gemengde teams, waarbij ieder zijn eigen vaardigheden, kennis en ervaring meebrengt. De initiatiefnemers van ChallengeLAB Twente zijn ervan overtuigd dat deze manier van werken, met een mix van creatieve denkers en makers, inspirerende oplossingen en out-of-the-boxbenaderingen zal opleveren.

Onderwijs en stad

Het EnschedeLab, een samenwerking tussen de eerdergenoemde vier Twentse onderwijsinstellingen en de gemeente

Enschede, werd in 2017 opgericht vanuit de doelstelling om onderwijs en stad nauwer met elkaar te verbinden. De verschillende hogeronderwijsinstellingen in de regio hadden al hun eigen voorzieningen die zich richten op student en stad, zoals het FabLab¹ en het StadsLab² van Saxion Hogeschool en het DesignLab³ van de Universiteit Twente; daarnaast bestonden ook al het Ondernemerslab⁴ en de Hub⁵ van het ROC van Twente. De vraag was of deze instellingen niet op een of andere manier konden gaan samenwerken. De gezamenlijke zoektocht leidde begin 2018 tot een samenwerkingsovereenkomst en de toetreding tot de City Deal Kennis Maken⁶, een landelijk initiatief om het oplossen van maatschappelijke opgaven van steden te versnellen door er onderzoekers, docenten en studenten bij te betrekken. Datzelfde jaar ontving het EnschedeLab de eerste subsidie, waarmee teams van studenten van de vier instellingen in twee pilots aan de slag gingen met opgaven van de stad. Er werd geëxperimenteerd met de vraag hoe jongeren maatschappelijke vraagstukken in hun directe leefomgeving op vernieuwende en verrassende wijzen zouden aanpakken. In deze gemengde teams ontworpen de studenten nieuwe benaderingen om de kwetsbare sociaal-economische positie van Enschede te verbeteren. De focus lag daarbij op zelfredzaamheid en duurzaamheid.

In 2020 ging het EnschedeLab een volgende fase in; het doel was nu om het samenwerkingsproject te verdiepen,

Aansluiting van voortgezet naar hoger onderwijs

versterken en verbreden. Dat betekende onder meer het zoeken naar een vaste locatie voor het consortium en het ontwerpen van een eigen huisstijl en een website. Ook begonnen we met zogeheten nano-challenges, waarin gemengde studententeams gedurende vier weken stapsgewijs met stedelijke vraagstukken aan de slag gaan. Bij de verlenging van de overeenkomst in 2022 trad ook de gemeente Hengelo toe tot de samenwerking. De partners formuleerden hun gezamenlijke ambitie nu als volgt:

Enschede en Hengelo vormen samen het grootstedelijke hart van Twente en de Euregio. Samen met andere overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen wordt gewerkt aan versterking van Twente als groene technologische topregio. De beide steden bieden een aantrekkelijke omgeving voor studenten, docenten en onderzoekers die willen werken aan oplossingen voor maatschappelijke opgaven en sociale innovatie op veel terreinen. Strategische opgaven waar Enschede en Hengelo aan werken zijn onder meer:

- bereikbaarheid (van banen), bijvoorbeeld door de inzet op toplocaties;
- het aantrekken en behouden van talent in brede zin, door onder meer in te zetten op goede voorzieningen, binnensteden en woonmilieus;
- duurzame, veilige en leefbare stad;
- inclusieve samenleving en sociaal domein;
- goed bestuur, dienstverlening en organisatie.

Deze overeenkomst staat in het teken van samen werken aan deze opgaven.

Begin 2023 kreeg het EnschedeLab subsidie toegekend voor de uitvoering, gedurende drie jaar, van deze gezamenlijke ambitie.

Een nieuwe naam

Medio 2023 ging de huidige fase van start. Omdat het project inmiddels een verbreding naar andere partners en steden in Twente beoogde, was het tijd voor een nieuwe naam: EnschedeLab werd ChallengeLAB Twente.

**We bieden de
vraagstukken rond
duurzaamheid aan
als challenges**

**Elke groep kan
zelf bepalen hoe
hij zijn vraagstuk
aanpakt**

Ons belangrijkste doel is nu het opschalen van de ervaringen uit de eerdere fases, waarbij de maatschappelijke vragen van steden en partners centraal staan: vraagstukken rond een slimme, toekomstbestendige energievoorziening, de transformatie naar een duurzame en circulaire economie en een innovatieve gezondheidszorg. De gemeenten Enschede en Hengelo gaan de komende jaren hun maatschappelijke vraagstukken en bijbehorende kennisbehoefte beschrijven in de vorm van een kennisagenda. Studenten van de vier kennisinstellingen werkten al samen met gemeenten en andere partners aan oplossingen, maar nieuw is dat de instellingen dit nu als onderwijsconcept inbedden in de bestaande curricula. De ambitie is bovendien om de komende jaren niet alleen meer Twentse gemeenten erbij te betrekken, maar ook de Duitse stad Münster.

Werken aan challenges

We bieden de vraagstukken rond duurzaamheid en circulariteit aan studenten aan als *challenges*. Afhankelijk van de opleiding vallen deze onder een minor, of zoals bij Saxion Hogeschool onder een Smart Solutions Semester⁷, of is het een keuzevak. Een challenge heeft een doorlooptijd van 20 tot 26 weken en behandelt telkens een bepaald vraagstuk, bijvoorbeeld: hoe kunnen we inwoners stimuleren om slimmer met energie om te gaan?

Tijdens een challenge komen de studenten van de verschillende instellingen vier keer een dag lang bij elkaar. Hierbij werken ze binnen een creatief en actief programma samen in gemengde teams. In de periodes tussen deze vier dagen werken ze vervolgens met hun eigen groep, in sprints van een aantal weken, aan hun gedeelte van het vraagstuk.

Elke groep kan zelf bepalen hoe hij zijn vraagstuk aanpakt. De studenten krijgen hulp bij het toepassen van de *Responsible Futuring*-benadering⁸ en worden aangemoedigd om te gaan praten met stakeholders in de steden. Hierbij krijgen ze begeleiding vanuit zowel het onderwijs als de opdrachtgever.

Samen met Enschede en Hengelo werken we aan de stad van morgen

Na het afronden van een challenge kan een groep de gekozen oplossingsrichting als een 'estafettestokje' doorgeven aan lopende projecten van verschillende opleidingen van de onderwijsinstellingen. Op deze manier bekijkt het talent uit de regio een vraagstuk van allerlei kanten. Zo probeert ChallengeLAB Twente de steden Enschede en Hengelo een beetje mooier te maken en samen te werken aan de stad van morgen.

Ambities waarmaken

Het samenwerkingsverband ChallengeLAB Twente heeft vier doelen:

- De ambities van de steden Hengelo en Enschede op het vlak van duurzaamheid en circulariteit helpen waar te maken.
- Talent (zowel van studenten als van inwoners) aanwenden en samenbrengen: leren van elkaar, ongeacht je achtergrond.
- Challenge-based learning vorm geven binnen de verschillende kennisinstellingen, en kennis naar de stad brengen.
- Talent de mogelijkheden laten zien om bij te dragen: in de stad of de regio en in het Twentse bedrijfsleven.

Vooruitkijkend naar de toekomst hopen we dat ChallengeLAB Twente een voorloper zal blijven in het bedenken van creatieve en effectieve oplossingen voor lokale maatschappelijke vraagstukken. We gaan de komende twee jaar onderzoek doen naar de meerwaarde van deze manier van samenwerken voor studenten en docenten, maar ook naar de maatschappelijke meerwaarde van de bedachte oplossingen.

We hopen dat ChallengeLAB Twente een voorbeeld kan zijn voor multidisciplinair samenwerken tussen studenten, en dat onze aanpak ook op andere plekken in het onderwijs structureel kan worden ingebed. Met onze sterke focus op creatieve makers en denkers en op lokale betrokkenheid willen we de toon zetten voor toekomstige onderwijsinnovaties en multidisciplinaire samenwerking. Dankzij dit

initiatief dichten we niet alleen de kloof tussen verschillende onderwijssoorten, maar leggen we ook een fundament voor een toekomst waarin elke student de kans krijgt om zijn of haar potentieel volledig te benutten.

Eric Wolkotte

is projectleider van ChallengeLAB Twente

Noten

- 1 www.fablabenschede.nl
- 2 www.saxion.nl/onderzoek/labs/stadslab
- 3 www.utwente.nl/en/designlab
- 4 www.ondernemerslabtwente.nl
- 5 www.rocvantwente.nl/voor-werkgevers/werken-met-studenten/hub.html
- 6 regiegegaan-sia.nl/financiering/city-deal-kennis-maken
- 7 www.saxion.nl/bedrijven/samenwerken-met-saxion/smart-solutions-semester
- 8 *Responsible Futuring* is een vorm van challenge-based learning die mensen van verschillende achtergronden helpt om samen te werken om complexe maatschappelijke problemen op te lossen. Zie ook www.utwente.nl/en/designlab/responsible-futuring